OVIDIU PĂUN

Mesajul lui Paganini

465

OVIDIU PĂUN

Mesajul lui Paganini

ANA-BARBARA REBEGEA

Pulsul nostru actual

MAXIMIN TRACUL

SALVE, LUCRETIUS!

ADRIAN ROGOZ-EMANUEL REICHER

Portretul-robot al celui care l-a învins pe Fischer — 200 000 de reni pentru un meci

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta-desen: JACQUES WYRS (Franța)
Portret: ALEXANDRU DIACONU
Prezentarea grafică: ARCADIE DANELIUC

OVIDIU PĂUN

S-a născut la 30 ianuarie 1943, la București. Este absolvent al Facultății de drept din Capitală. A îndrăgit de la o vîrstă foarte fragedă literatura, iar din 1955 este un consecvent cititor al colecției S. F. și al tuturor cărților de anticipație publicate la noi. Din 1963 colaborează frecvent cu diverse articole la „Viața studențească", „Informația Bucureștiului", „Steagul roșu", „Scînteia tineretului" etc. Actualmente este redactor la ziarul „Scînteia tineretului".

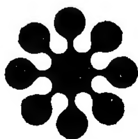
În 1969 îi apar în revista ieșeană „Cronica" primele încercări literare, schițele „Homer" și „Scurt circuit". A definitivat recent un volum de schițe și povestiri pe care l-a predat Editurii „Albatros" sub titlul „Cum am rămas corijent la religie". Lucrează la romanul polițist „Ucigașul cedează regina" și la un ciclu de nuvele inspirate din viața muncitorilor de pe șantiere. Mai are în pregătire o culegere de povestiri științifico-fantastice, „Extraordinarele aventuri ale lui Petrache Petrescu", una dintre acestea fiind prezentată în numărul de față al Colecției.

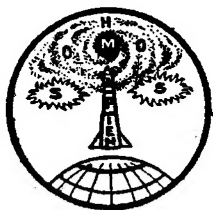
Cititorii din străinătate pot face abonamente adresîndu-se întreprinderii „ROMPRESFILATELIA" — Serviciul import-export presă —, București, Calea Griviței nr. 64—66, P.O.B. 2001.

Colecția „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE" editată de revista

Știința și Tehnica

Anul XX — 1 aprilie 1974

Mesajul lui Paganini

de OVIDIU PĂUN

Capitolul I

În care Petrache Petrescu are prilejul să scape de plictiseală

Robotul-fotograf zumzăia încetişor, trebăluind prin camera crimei. Petrache Petrescu, un bărbat înalt, adus de spate, purtînd cu jenă vizibilă o bărbuţă firavă şi o chelie fără speranţe, privea.

Era încă năuc.

În zorii zilei, cînd ţi-e somnul mai dulce, toate jigodiile de roboţi de alarmă se porniseră să ţiuie, să sfîrîie, să clipească şi să-l pipăie cu degetele lor boante şi încărcate de electricitate. Se trezise şi se îmbrăcase maşinal. Era frînt de oboseală. Jucase şah pînă după miezul nopţii cu o venusiană drăguţă coz, aflată în carantină la marele hotel interplanetar din Calafat.

Desigur, prin video. Ei, şi după ce schimbi atîtea priviri galeşe, bezele şi *tot tacîmul* — cum ziceau strămoşii — e şi normal că nu-ţi prea vine să te duci la culcare. Aşa se face că Petrache Petrescu, inspectorul regional pentru fapte antisociale, aţipise cu greu şi numai cu sprijinul robotului de adormit, pe care îl concepuse, îl construise şi-l programase de unul singur. Asta pentru că, în calitatea lui de coborîtor dintr-o veche familie de olteni, avea un dispreţ suveran faţă de somnifere şi de orice alte pilule, indiferent de efectul lor.

Dar, veţi întreba, de ce o fi avut nevoie Petrache Petrescu de un robot care să-l ajute la adormit ?

Doar, după cîte aţi înţeles, omul era un soi de detectiv, mă rog, un tip care, oricum, ar fi trebuit să aibă de lucru pînă peste cap.

Ei bine, greşiţi ! Petrache Petrescu murea de plictiseală ! Petrache Petrescu şoma, pur şi simplu ! În zona imensă de a cărei linişte era direct răspunzător, în aşa-numitul parc natural al Olteniei, faptele antisociale erau încă de pe atunci ceva mai rare decît eclipsele de soare. Petrache Petrescu, bărbat încă tînăr — abia trecuse de optzeci de ani — fost pilot de aeronavă şi vestit jucător de tenis, nu se putea împăca neam cu sedentarismul.

Mai clocea el la cîte-o invenţie măruntă, mai se aduna la cîte o partidă de dublu mixt cu doctorul Gîrbea şi cele două

asistente de la centrul de carantină, se mai juca uneori de-a scufundătorul în apele de lacrimă ale marelui fluviu *, dar, în rest, nimic interesant, nimic care să poată captiva pe un om care se simțea încă în deplinătatea puterilor sale.

De aceea întocmise nenumărate rapoarte către Consiliul Forțelor Umane cerînd o muncă mai activă, mai dificilă. De aceea, pentru a scăpa de insomniile care-i măcinau nervii, născocise roboțelul acela de adormit. Și tot de aceea căzuse în extaz în fața gîgîlicei celeia de venusiene, cu ochii *„ca două guri de călimară“*, cum spunea nu mai știu care poet din veacurile trecute.

În ochii imenși ai fetișcanei acesteia venite să picteze tocmai aici, în România, burlacul înrăit care era Petrache Petrescu întrezărise posibilitatea aventurii, a evadării din plictiseala celor două sau trei amenzi de inactivare ** date cine știe căror aerobuziști neatenți, amenzi care erau singurele rezultate ale muncii lui de un an întreg.

Gemu încetișor. Sunetul răsună straniu în încăperea cu pereții de sticlă. Petrache Petrescu tresări. Își dădu seama, surprins, că adormise.

— Mhrr ! făcu el către robotul-fotograf, care, terminîndu-și treburile, se așezase în poziție de drepți și stătea neclintit, așteptînd ordine.

Dar namila nu-i răspunse.

— Să știi că inactivitatea asta m-a îndobitocit de tot, spuse ca pentru sine inspectorul. De-atîta plictiseală am ajuns un somnoros plîngăreț și sentimental. Am și eu un caz mai de doamne-ajută și tocmai acum m-a lovit somnul ! Stau aici, cu victima lîngă mine, peste o oră trebuie să raportez la centru ce s-a întîmplat și ce măsuri am luat, iar mie-mi arde de vise și de melancolie. Pfui !

Cu gesturi hotărîte se dezbrăcă, scoțînd la iveală un trup uscățiv, pe care semnele vîrstei puteau fi cu greu descoperite. Apăsă pe butonul camerei etanșe, intră și dădu drumul la apă. Peste un minut urca spre suprafață ca o nălucă. Țîșni într-un guler de stropi, văzu că afară se iveau zorile, trase, sălbatic, o gură de aer și plonjă din nou în adînc. Întoarcerea fu cu mult mai dificilă. Curentul îl împingea cu putere către est, și luminile camerei subacvatice în care zăcea corpul fără viață al Ilenei Dumitru se zăreau departe, în străfunduri. Încordîndu-se ca un arc, Petrache Petrescu izbuti să se agațe de bara camerei etanșe. Intră, închise ușile și apăsă pe butonul de evacuare a apei. Simțea că e pe cale să leșine. Cînd dădu de aer respiră adînc, înciudat. Se uitase la ceasul de pe pieptul lui Demostene, robotul și făcuse un calcul rapid : un minut și jumătate în sus, în jos trei minute plus treizeci de secunde în camera de evacuare.

— Altădată rezistam fără grijă cinci minute sub apă, mormăi el. Sau o fi de vină insomnia de azi-noapte ?

Ideea păru să-i surîdă.

*** Este vorba de Dunăre, pe care oamenii reușiseră s-o salveze de la poluare încă din ultimii ani ai celui de-al doilea mileniu.**

**** Pentru oamenii din epoca despre care vorbim, singura rațiune de a exista era munca, activitatea creatoare. În mod firesc, sancțiunile constau în interdicția de a munci.**

Pentru că, după cum poate v-ați dat deja seama, Petrache Petrescu era un om teribil de orgolios.

Îmbrăcîndu-se, inspectorul manevră cu siguranță cîteva butoane colorate, aflate sub un mic ecran, în colțul dinspre mal al încăperii. Se auzi hîrîitul unui robot de înregistrare*. Petrache Petrescu urmări în tăcere imaginile care se perindau pe ecran. Observînd că lipsește sunetul, cercetă în amănunt circuitele robotului, apoi dădu din umeri, resemnat:

— De fapt, nu mai e nevoie de sunet. Apoi, într-un fel edificat, inspectorul manevră din nou butoanele multicolore. Imaginea se stinse. Un microfon mascat pînă atunci se dezlipi de perete și se așeză, obraznic, sub nasul lui Petrache Petrescu. În difuzor se auzea respirația metalică a unui robot îndepărtat. Desigur, tot un robot de înregistrare.

— E normal, mîrîi cu năduf inspectorul. La ora asta oamenii dorm.

Apoi vorbi către microfonul minuscul care i se clătina lîngă buze. Vocea îi răsuna clar și neașteptat de ferm:

— Sînt inspectorul teritoriului numărul patru. Raportez Centrului național de combatere a faptelor antisociale. În noaptea de șaptezeci și doi spre șaptezeci și trei a trimestrului intermediar**, pe raza localității Corabia a fost ucisă tînăra balerină Ileana Dumitru. Vîrsta: 38 de ani. Constituția: atletică. Starea sănătății înainte de deces: excelentă. Moartea s-a produs prin strangulare la ora zero patru zero nouă. Datorită dificultății de a se ajunge la locul producerii evenimentului, n-a mai fost posibilă intervenția în timp util a roboților de reanimare. Cadavrul se află în vila subacvatică a familiei Roman, la opt kilometri vest de Corabia, malul stîng al Dunării, adîncimea douăzeci și doi de metri față de nivelul fluviului.

Autorul faptei este Stelian Roman, arhitect și biolog***. Vîrsta: 49 de ani. Starea sănătății autorului înainte de faptă: excelentă. După comiterea faptei: gravă depresiune morală. Pentru a atenua șocul și a preveni un alt act nesăbuit i-au fost administrate somnifere. Se află, supravegheat îndeaproape, în vila doi-doi din Complexul de odihnă Vișina.

Alte date: autorul și victima se cunoșteau de douăzeci și patru de ani. De șase ani erau căsătoriți****. Copilul minor rezul-

---

* În a doua jumătate a secolului XXI oamenii ajunseseră la un înalt grad de tehnicitate. Dar, cum în conștiința lor existau încă reminiscențe ale vremurilor demult apuse, unele cuceriri ale tehnicii erau utilizate într-un mod de-a dreptul absurd. Astfel, poate din orgoliu, poate din suspiciune, exista pe atunci moda roboților de înregistrare, meniți să imortalizeze pe benzi video și sonore tot ce se întîmpla între pereții unei case.

** Aventura științifică a omenirii acelor ani a fost lipsită de impulsuri gratuite, de idei nefondate și hotărîri pripite. Centrul mondial al timpului împărțise vremea în cicluri de cîte 18 ani, anii în trimestre de cîte 91 de zile și 10 ore fiecare. Ulterior s-a constatat că tot vechiul sistem era mai bun și s-a revenit la el. E sistemul pe care îl folosim și azi (anul 2614 n.n.).

*** Încă de pe atunci, dornici de a-și valorifica pe deplin potențele intelectuale, oamenii aveau două sau chiar trei profesii pe care le practicau alternativ. Făceau excepție de la asta doar artiștii, care aveau dreptul să se limiteze la o singură activitate — arta. Dreptul, dar nu și obligația.

**** În secolul XXI soții nu mai purtau decît în mod cu totul întîmplător același nume.

tal din această căsătorie este student la Academia Nordului*. Soții erau în cele mai bune relații posibile. Consider că fapta s-a produs accidental, într-un moment nefericit de dereglare psihică a autorului. Continui cercetările. Nu e necesară o alarmă generală în acest caz. Am terminat.

Petrache Petrescu mai așteptă cîteva clipe, pînă cînd, cu o voce care semăna cu zornăitul unor lanțuri, robotul de înregistrare îi răspunse sec :

— Consemnat raportul cu numărul zero doi din anul zero șase ciclul șase sute nouă zeci și unu. Repet recomandarea : nu e necesară o alarmă generală în acest caz. Am terminat confirmarea. Robot de serviciu Richard o sută douăzeci și unu.

Petrache Petrescu închise, cu o mișcare îndemînatică, toate circuitele dintr-o dată. Împreună cu Demostene se instală în liftul cu care puteau ajunge uscați la suprafață.

Prin geamul gros, verzui, omul mai aruncă o privire în camera crimei.

Într-un colț, cam la trei metri de trupul inert al femeii, pe jumătate mascat de o tavă cu pahare prelungi, aproape pline, se zărea, bondoc și cenușiu, un mic magnetofon stereo ; butoanele și clapele albe, de fildeș, arătau că fusese produs pe pămîntul Africii.

Magnetofonul îi reaminti lui Petrache că oamenii care asistaseră fără voia lor la actul incredibil al lui Stelian Roman se adunaseră, de fapt, aici, ca să asculte muzică...

Capitolul II

În care se ia un scurt interogatoriu

— De cînd îi cunoșteai pe soții Ileana Dumitru și Stelian Roman ?

— Pe ea, pe Ileana, o știu din școală, de cînd avea patru ani. Pe Stelian l-am cunoscut cu vreo două decenii în urmă, la o conferință de presă, pe Venus. I-am luat și un interviu pentru stațiile din circuitul interplanetar. Tocmai făcuse o descoperire senzațională — poate îți amintești de ochii electrici...

— I-ai auzit vreodată certîndu-se ?

— Niciodată. I-am întîlnit destul de des după ce s-au căsătorit și am petrecut multe clipe plăcute împreună. Nu numai că nu se certau deloc, dar erau unul cu altul de o tandrețe cum n-am mai văzut decît la unele animale inferioare.

— Ce vrei să spui ?

— Scuză-mă, poate că n-am fost prea clar. Tandrețea asta a lor era altceva decît obișnuita apropiere între doi oameni. Probabil de aceea mi-a trecut prin minte comparația cu animalele inferioare. Păreau, cîteodată, că sînt într-un fel de simbioză, ac-

* Pe atunci școala începea la trei ani și dura 600 zile. Urma academia.
** Se considera că societatea istorică s-a născut cu 10 328 ani î.e.n.

ționau la unison, uneori aveam senzația că gîndesc și chiar simt unul prin celălalt, unul pentru celălalt... Adesea — vocea martorului șovăi o clipă — adesea am avut impresia că pur și simplu se înțeleg de la distanță.

— Hm ! făcu Petrache Petrescu. N-ar fi exclus să fi exersat vreun sistem nou de legătură prin undele cerebrale. Din cîte-mi amintesc, Stelian ăsta umblă tot timpul la cîte-o idee trăznită.

Și, în cazul acesta, s-ar putea să fie vorba de un accident. Totuși, logic vorbind, cum îți explici altfel omorul, dragă profesore? Cum îți explici că, avînd aceleași gînduri și senzații cu Stelian, Ileana n-a simțit că el vrea s-o lovească, n-a prins din aer gîndul ucigaș ? Și, pe urmă, tandrețea — fie ea și simbiotică, vorba ta — nu exclude neînțelegerile...

— Îți repet, nu știu să fi avut vreo umbră de neînțelegere. Cît despre explicații — n-am. Asta-i treaba ta, făcu profesorul Germain Comte, unul dintre cei mai cunoscuți reporteri ai timpului. Era, evident, nemulțumit de felul în care Petrache Petrescu conducea discuția. „Paznic sclerozat", îl etichetă el de cîteva ori în gînd.

Și se întrebă, înciudat : „Oare ce mai vrea ? Am fost de față opt oameni și trei roboți cînd Stelian a luat vîsla aceea antediluviană și s-a pornit să-i piseze capul neveste-si. Omul a spus tot, a recunoscut tot, deși nu văd ce-ar fi putut adăuga la mărturiile noastre. Știu că e mai îndurerat decît ar fi fost pentru propria lui moarte ! În plus, îl așteaptă opt ani de exil pe planetele arse din centrul Galaxiei. Iar pisălogul ăsta chelit de tînăr face pe interesantul cu interogatoriul lui ca acum o sută de ani !"

„Sclerozatul" și „pisălogul" păru să nu ia în seamă cutele de antipatie care marcau fața virilă de pe ecranul video. Un asemenea caz nu picase de cine știe cînd vreunui inspector din zonele sud-estice ale Europei. Un asemenea caz avea să-i dea și lui dreptul de a cere o muncă mai activă. Bineînțeles, dacă se va remarca rezolvîndu-l. Și asta înainte ca indivizii aceia lipsiți de romantism din conducerea Centrului să apeleze la cine știe ce calculator insensibil. În plus, Petrache Petrescu își dădu seama că e curios. Se trezise în el un soi de curiozitate atavică, felul acela ciudat de interes lacom pentru nenorocirile altora care îi făcea pe oamenii trecutului să savureze presa de scandal.

„Iată-mă și cinic", își spuse el, cam necăjit că poate gîndi măcar o clipă altfel decît un om al secolului său, că se poate întoarce către sentimente care îi repugnau profund.

În ce privește moartea Ilenei Dumitru, lucrurile nu erau chiar așa de simple cum părea a crede profesorul-ziarist Germain Comte.

E adevărat, crima a fost comisă de față cu opt martori, fără a mai socoti și roboții. E adevărat, Stelian Roman a recunoscut totul, **fără însă a se putea explica.**

Așadar, motivația ? Ce motive l-au putut îndemna pe un om sănătos și perfect echilibrat mintal să comită un gest care îl coboară cu peste o sută de ani pe scara timpului ?

Or, dacă vreun bacil sau vreo leziune a creierului a provocat o astfel de criză, cum arată exact un asemenea bacil, de unde provine leziunea aceea ? Nu cumva există primejdia ca și altor oameni să li se întîmple ceva asemănător ?

Iată întrebările-sarcini care defilau ameţitor prin mintea lui Petrache Petrescu, în timp ce pe ecranul video figura lui Germain Comte se lungise de nerăbdare.

— Mai pot să-ţi fiu de folos cu ceva, P.P. ? întrebă el cu o acreală pe care nu-şi dădu cîtuşi de puţin osteneala să şi-o mascheze.

— Un singur lucru, profesore. Iartă-mă că te-am reţinut atîta, dar necazul lui Stelian Roman este, de fapt, şi al nostru. Aş fi vrut să-mi povesteşti cum arăta camera în clipa în care s-a întîmplat nenorocirea. Crezi că poţi ?

Faţa de pe ecran se încreţi, vădind brusc vîrsta înaintată a profesorului.

Germain Comte ezită. Părea încurcat.

— N-aş putea să-ţi spun foarte exact, făcu el. Mă uitam în altă direcţie cînd am auzit un gen de mîrîit furios. M-am întors şi l-am văzut pe Stelian năpustindu-se cu vîsla în mînă către Ileana. Pe urmă toţi au sărit de la locurile lor şi s-a iscat o învălmăşeală ca la lunobuzul 31. Dar era prea tîrziu

— Cine a „mîrîit" ?

— Probabil că Stelian.

— Bine, profesore. Dacă mai am nevoie de tine, lansez simbolul V.O. !*

Nici nu se stinseseră bine trăsăturile de pe ecran că Petrache Petrescu se şi răsucise către alt videofon, de data aceasta un simplu aparat de reprodus şi tipizat situaţii.

Benzile video cu toate cele opt declaraţii ale martorilor, precum şi cele care conţineau relatările descifrate din memoria roboţilor prezenţi în camera crimei fură introduse pe rînd în selectorul aparatului. După patru minute apăru un semnal verde care indica sfîrşitul operaţiei. Petrache Petrescu apăsă pe clapa neagră, subţire. Ecranul se lumină şi, dînd senzaţia puternică de relief palpabil, camera de sticlă de sub apă se ivi în faţa anchetatorului.

Capitolul III

Dansatoarea subacvatică

Imaginile se derulau încet şi, excelent programat, robotul-selector puncta fără să mai fie îndemnat momentele critice, fazele neclare ale întîmplării.

Mai întîi se perindară pe obrazul de sticlă al aparatului cutele vesele ale unei întîlniri între prieteni. Un bărbat înalt, puternic, a cărui figură radia de voie bună, îşi întîmpina oaspeţii. Rînd pe rînd, în camera cu reflexe de jad coborîră Germain Comte şi Linda Altonen, o frumoasă finlandeză care — aşa gîndea Petrache Petrescu — făcuse prostia de a-l lua de bărbat pe acel ziarist antipatic ; apoi sosi, înveşmîntat în straiele lui dinainte de potop, Miroiu, un astrobiolog de birou, dispreţuit de toată suflarea şti-

*** V. O. — Viaţă ocupată ! — salut — urare a oamenilor de la sfîrşitul secolului XXI, ameninţaţi de plictiseală.**

ințifică pentru că refuza să părăsească Pămîntul pentru a-și verifica la fața locului teoriile. Era și el însoțit, dar nu de nevasta sa (cu care toată lumea știa că se află în cele mai proaste relații)*, ci de o făptură grațioasă, cu o superbă coamă roșcată, pe care o prezentă simplu, Diana. Diana Moltke — preciză robotul-selector, întrerupînd o clipă rularea imaginilor — este prezentatoare de modă pe cosmodromul din Șanhai.

Iată-i și pe cei mai prestigioși invitați, se vede după interesul stîrnit printre cei deja prezenți.

Atena Deleanu, decan la Facultatea de Astronautică din Craiova, și Matei Deleanu, Erou al gîndirii, autor a peste o mie opt sute de invenții.

Soții Deleanu păreau — deși nu erau — ceva mai în vîrstă decît ceilalți.

Petrache Petrescu își spuse gîndul către pîlnia aparatului de înregistrare.

— A fi luați în evidența Centrului de recuperare forțată. A li se aplica amenzi pentru neglijarea propriilor persoane**.

Din ascensor coborîră și ultimii prieteni așteptați de Roman.

O femeie înaltă, cel puțin doi metri, se constitui de cum pătrunse pe ușă în piesa dominantă a întregului grup. Era, lămuri selectorul, Venera Dragu, cea mai bună ingineră de mine din România, celebră cu două-trei decenii în urmă pentru succesele ei în cele mai diferite ramuri sportive. Printr-unul dintre acele capricii ale iubirii, această femeie dominatoare, cu un temperament vulcanic și cu o sănătate de fier se legase prin căsătorie cu un bărbat molatic, efeminat, bolnăvicios și lipsit de autoritate. Cel puțin așa părea la prima vedere. Puținii inițiați, prieteni ai familiei, știau însă că Pavel Dragu este numele sub care se ascunde cel mai mare compozitor din zona estică a Europei.

Muncind cele patru ore pe zi*** ca mecanic de întreținere la un laborator interstelar, Pavel Dragu își dedica restul timpului îmbinării de sunete, creării de noi instrumente și genuri muzicale. Artiștii care-i interpretau operele nu-l văzuseră niciodată la față. Dar toți, fără excepție, omagiau arta componistică a lui Peter Dragan — acesta îi era pseudonimul de artist — atribuind unei puternice înclinații romantice dorința sa de a-și păstra cel mai strict anonimat.

Pe ecran se iviră noi imagini. Musafirii păreau nerăbdători, gazda așijderea. Pavel Dragu se răsucea ca un titirez în jurul Venerei, Atena și Matei Deleanu priveau, instalați în comode fotolii de unde, jocul mirific al animalelor subacvatice atrase de lumină, ceilalți se tot foiau cu sau fără rost, în stînga și-n dreapta.

Petrache Petrescu blestemă cu voce tare circuitul defect care împiedicase pe singurul robot capabil de asta să rețină și su-

---

* Neînțelegerile dintre soți atrăgeau, pînă la separarea juridică — pronunțată numai de un Consiliu Suprem al Familiei — o imediată separare de fapt.

** Atenția consecventă pentru starea fizică, morală și intelectuală nu mai era demult la bunăvoința fiecăruia, ci devenise o obligație față de societate. Neglijența față de sine era contravenție.

*** Exista obligația de a munci zilnic patru ore în una din specialitățile fiecăruia. Deși artist — P. D. făcea o asemenea muncă de plăcere.

netele: ce se vorbise, ce se cîntase, mă rog, tot ce răsunase în camera de sticlă de sub apele Dunării. Dar faptul era consumat, și acum trebuia să se mulțumească cu un film mut și cu explicațiile, fără îndoială subiective, date de martori, cu amintirile lor cărora era mai mult decît greu să le dea coerență.

Dintr-o dată ecranul se lumină. Oamenii aflați în camera de sticlă se întoarseră ca la comandă către peretele din dreapta. O făptură ciudată, jumătate om, jumătate pește, se zvîrcolea ritmic în țesătura de lumini multicolore ale reflectoarelor.

În cei cîțiva metri feriți de curentul impetuos al fluviului dansa o sirenă. „Ileana Dumitru, soția lui Stelian Roman“, explică, meticulos, robotul-selector.

Dansul sirenei continuă o vreme. Privindu-și cronometrul, Petrache Petrescu păli de invidie.Femeia se unduia sub apă de aproape zece minute. Calculînd și timpul în care parcursese drumul pînă la peretele-ecran, precum și clipele petrecute în camera etanșă, ajunsese la un total de aproape 15 minute! Iar el fusese gata să leșine după cinci minute, după numai cinci minute de înot liniar!

Inspectorul — un om în care încă mai răsunau gînduri de care lui însuși îi era rușine —, nu avu, însă, timp pentru a trece de la invidie la un sentiment mai activ.

Pe micul ecran imaginile se schimbau neîncetat. Ileana Dumitru, așteptată de nouă oameni ce păreau literalmente copleșiți de încîntare, se ivi din camera etanșă. Era goală. „Ce lipsă de pudicitate, ce nerușinare!“, ar fi clamat cu siguranță moraliștii-asceți sau fetele bătrîne din alte vremuri. Pentru generația lui Petrache Petrescu, o femeie ca Ileana reprezenta, însă, o statuie vie. O operă de artă în mișcare, o alcătuire din marmură însuflețită, care oferea alte și alte satisfacții estetice cu fiecare gest, cu fiecare pas încărcat de grație.

Iată de ce musafirii lui Stelian Roman nu numai că nu se scandalizară, dar în priviri li se adună numai părere de rău atunci cînd balerina se drapă în peplumul oferit de soțul ei.

Aceeași părere de rău și-o surprinse în propria gîndire însuși Petrache Petrescu. Oftă. „Cum poate să distrugă cineva o asemenea creație a naturii? Cum e posibil ca o astfel de femeie care merită aplaudată numai pentru felul în care se îmbracă să fie atît de expusă accidentelor?“ Și hotărî pe loc să inventeze un sistem de protecție a balerinelor cosmice.

Între timp, în camera crimei, cei ce asistaseră la dansul subacvatic trecuseră de la extaz la o formă mai activă de admirație. Ileana se înclina ca o trestie. Amfitrionul și cei opt oaspeți ai săi aplaudau. Desigur, în felul hazliu al oamenilor acelui sfîrșit de veac, adică declanșîndu-și toți dintr-o dată pulverizatoarele de parfum*,

Petrache Petrescu opri imaginea. Îi venise o idee. Formulă o întrebare și o introduse în circuitul suplimentar al robotului-selector. După un singur minut, pe ecran chiar la picioarele superb desenate ale artistei dispărute, se înșirui răspunsul:

* Încă una dintre experiențele de scurtă durată ale oamenilor, care încă își căutau cele mai elocvente modalități de expresie. Aplauzele sonore, cele luminoase, apoi cele odorifice au fost etape în drumul către actualele aplauze magnetice.

AM ANALIZAT TOATE COMBINAŢIILE CHIMICE POSIBILE ÎNTRE CELE NOUĂ ESENŢE. NICI UNA DINTRE ELE NU DUCE LA MODIFICĂRI DE REACŢIE ALE CONŞTIINŢEI. AM TERMINAT RĂSPUNSUL. ROBOT ADJUNCT E.F.

— Bun ! făcu inspectorul. Să vedem mai departe.

Capitolul IV

Despre moartea prin inactivare

Pentru a putea înţelege mai bine cele ce s-au petrecut în următoarele imagini — derulate fugar în faţa lui Petrache Petrescu — cititorul contemporan * trebuie să aibă o imagine de ansamblu asupra ţinutei etice generale a oamenilor din acele vremuri. Deşi nu foarte mulţi, anii care se scurseseră de la dispariţia marilor motive generatoare de comportări antisociale, nivelul atins încă de pe atunci de civilizaţia materială a Galaxiei — inclusiv a Terrei, desigur —, operaseră mutaţii adînci în caracterele oamenilor, modificaseră în profunzime conştiinţa fiecărui individ.

Munca, activitatea creatoare deveniseră într-atîta chestiuni vitale pentru toate fiinţele de tip uman încît, în unicul caz de condamnare la moarte înregistrat de istoricii acelui timp, vinovatul fusese executat prin procedeul straniu şi de neînţeles în aparenţă al inactivării.

Omul respectiv — un individ evoluat spre rău din pricini pe care nu e cazul să le discutăm aici** — încercase să pună la cale distrugerea unui grup de ciudate fiinţe cubice sosite de pe o planetă îndepărtată.

Cu tot curajul pe care-l dovedise în atîtea rînduri (fusese medic autoexperimentator), auzind sentinţa Marelui Consiliu, nefericitul se prăbuşise în genunchi ca orice făptură laşă din veacurile îndepărtate. Iar moartea-i, fără îndoială, fusese cumplită.

Chinuitor şi groaznic trebuie să fie atunci cînd eşti obligat să stai măcar o singură zi în inactivitate absolută, să ştii că toţi în juru-ţi creează, iar tu eşti osîndit la veşnică necreaţie !***

Dominaţi de curiozitate ştiinţifică, mereu preocupaţi de inovare, lipsiţi de insatisfacţii materiale, locuitorii Terrei şi celelalte fiinţe gînditoare din civilizaţia Galaxiei noastre intrau rareori în stări de conflict.

Cearta, intrigile, contradicţiile de tot felul se mai puteau vedea doar în piesele prăfuite jucate la unele teatre clasice, iar lovirea mai era mimată numai pe terenurile de sport.

---

* E vorba, reamintim, de anul 2614, cînd a fost scrisă această relatare — n.a.

** Pentru a arunca măcar o rază de lumină asupra acelui caz tragic, menţionăm că turbulentul personaj era un consumator abuziv de aşa-zisă „literatură poliţistă", un gen literar pus la arhivă, dar încă agreat pe furiş de unii fanatici.

*** Desigur, străvechiul sistem al izolării în carcere era tot o formă de inactivare. Dar pe atunci pedeapsa nu era atît de înfiorătoare, întrucît pur şi simplu, raţiunea de a fi a oamenilor nu era încă munca, activitatea creatoare.

Cu cine şi de ce să te cerţi ? Pe cine să loveşti şi de cine să fii lovit ?

Cum să adresezi cuvinte urîte unei fiinţe asemeni ţie, pentru ce să provoci cuiva neplăcere lovindu-l ? Ce raţiune, ce efecte pot avea asemenea acte ? Nici unul ! — răspunsese omenirea la această ultimă întrebare. Şi oamenii se conformaseră unei concluzii logice — rezultată, dealtfel, dintr-un îndelungat şi agitat proces istoric. Descoperind legile naturii şi ale societăţii, învăţaseră, de-a lungul unui şir de pasionante căutări şi experienţe, să le folosească în propriul lor interes, în consens cu ideea atît de generoasă de *evoluţie* Iată cum faptele antisociale, gesturile îndreptate împotriva obştii ieşiseră în modul cel mai firesc din viaţa oamenilor, alunecaseră pe tăcute în zona cenuşie a spectrului istoriei. Măruntele abateri care mai încreţeau fruntea colectivităţii erau fie de natură morală — cele mai grave —, fie de natură disciplinară — cele mai frecvente. Cît despre „frecvenţa" lor, se poate uşor deduce din spleen-ul de care se simţea atît de grav atins Petrache Petrescu.

Totuşi activitatea acestor inspectori pentru fapte antisociale era necesară în special la îndrumarea armatelor de roboţi care asigurau ordinea şi disciplina publică. Fiind o muncă uşoară, neinteresantă, dar de oarecare răspundere, era încredinţată, îndeobşte, unor oameni a căror intensitate de existenţă depăşise normalul şi care, în ciuda unor aparenţe înfloritoare, ar fi putut fi puternic uzaţi în interior, înşelînd chiar şi vigilenţa aparatelor ultrasensibile de care dispuneau medicii.

Petrache Petrescu, convins în sinea sa că e capabil încă de cele mai intense eforturi, fusese nevoit, în aceste condiţii, să accepte decizia Marelui Consiliu.

Anii petrecuţi pe aeronave, multiplicaţi de jocul relativităţii, uzura nervoasă presupusă de fosta sa ocupaţie erau argumente pe care anevoie le-ar fi putut combate. Oricum, el se considerase pus pe linie moartă, pensionat — cum se zicea în vechime —, iar contrastul între energia sa şi banalitatea muncii pe care o avea de făcut îi era din ce în ce mai greu suportabil.

Pus în faţa enigmei din camera subacvatică, încă uluit de întîmplările pe care le vedea pe ecran, Petrache Petrescu reuşea cu greu să intre în pielea unui poliţist iscusit. Mai ales că pe cît privea şi iar privea filmul faptelor, pe atît îi era tot mai greu să le priceapă şi să le accepte.

Capitolul V

În care P.P. nu mai înţelege nimic

Pe ecran porniră să se perinde alte imagini ciudate. Un roboţel scund, cu mişcări neaşteptat de delicate, trecu prin faţa fiecărui musafir, oferind băuturi şi gustări. Deşi, ca arheolog, Stelian Roman dispunea de originale reţete descoperite şi împrumutate de la pămîntenii altor secole, invitaţii nu se înghesuiră la

mîncare. În schimb, gustară cu toții o licoare roșiatică, spumoasă, pe care, fără a-i mai cere părerea lui E. F., Petrache Petrescu o trecu în rîndul amestecurilor de bere, must și sirop de coarne, atît de mult apreciate în zona Olteniei. Totuși, își făcu datoria pînă la capăt și solicită din nou sprijinul robotului-chimist.

Răspunsul apăru imediat :

AM ANALIZAT COMBINAȚIA. NU ARE NICI UN EFECT NEGATIV SAU NECUNOSCUT ASUPRA SĂNĂTĂȚII OAMENILOR ȘI NICI ASUPRA CONȘTIINȚEI LOR. AM TERMINAT RĂSPUNSUL. E.F.

Imaginile care urmară măriră și mai mult nedumerirea lui Petrache Petrescu. Pavel Dragu, muzicologul, îi oferi în dar Ilenei Dumitru o casetă minusculă. La rîndul ei, aceasta o trecu lui Stelian Roman, iar el moșmondi ceva la magnetofon. Privind spectacolul nopții subacvatice și schimbînd între ei felurile impresii, musafirii lui Stelian Roman se relaxau. Toți păreau că se simt excelent. Muzica nu se auzea, dar Petrache Petrescu vedea pe micul ecran cum crește spre stînga grupul de cifre care reprezentau distanța parcursă de bandă. În plus, observă cum unul dintre fermecătoarele picioare ale Ilenei tresaltă ritmic, parcă alintînd covorul de alge. Numai un motiv muzical lent ar putea inspira o asemenea mișcare mîngîietoare.

Dar ce s-a întîmplat ? Ce a dus la această schimbare bruscă în atitudinea tuturor ? De unde această crispare, această răceală prevestitoare de rău care și-a pus pecetea pe cele zece figuri ?

Pînă și piciorul grațioasei balerine împrumută ceva din acea încremenire încordată. Petrache Petrescu privea uluit. Văzu cum profesorul Comte își studiază partenera cu coada ochiului, îl văzu apoi aplecîndu-se încetișor și apucînd o vîslă așezată în lungul peretelui. Îi văzu pe soții Atena și Matei Deleanu schimbînd o privire înghețată, rînjindu-și, pur și simplu. Apoi, căutînd să nu fie văzut de ceilalți, fiecare dintre ei își apropie un obiect care ar fi putut fi folosit ca armă. Linda Altonen apucase o algă prelungă pe care o încolăcea ca pe un laț, Diana Moltke înșfăcase pe ascuns a lamă izolatoare, de ebonită, Venera Dragu luă pe nesimțite o poziție favorabilă aplicării uneia dintre acele cumplite lovituri ale sportului străvechi cunoscut sub numele de karate, iar Atena Deleanu își scotea cu mișcări încete din coc un ac ascuțit și prelung.

Ileana Dumitru, cu o privire strălucind de sentimente greu de definit, îl țintuise lîngă unul dintre pereții de sticlă chiar pe Stelian Roman.

La rîndul lui, acesta o privea ca un posedat, ceea ce nu-l oprea să se apropie legănîndu-se încetișor de soția sa.

— Parcă sînt la o lecție de hipnotism ! exclamă Petrache Petrescu.

Felul straniu în care se fixau cei doi soți amintea, într-adevăr, de o lecție de hipnotism. Stelian Roman — era evident — făcea eforturi disperate să se smulgă din focarul privirii balerinei. Un pește imens, de aproape doi metri, se izbi de peretele verzui, translucid. Ochii săi fosforescenți stăruiră doar o clipă la marginea nopții. Suficient pentru ca Stelian Roman să se rupă din vraja

hipnotică în care începuseră să-l țeasă privirile Ilenei. Aceasta deschise gura cu o expresie de groază.

Stelian Roman plonjase asupra ei ca o fiară și o strîngea de gît cu toată forța sa de practicant cotidian al canotajului. În cădere, cei doi răsturnaseră magnetofonul. Robotul-selector stărui îndelung asupra imaginii.

Era inutil. Petrache Petrescu nu reușea să priceapă nimic.

Fiecare dintre oamenii prezenți în camera de sticlă fusese surprins într-o poziție care nu lăsa nici o îndoială: dorea să-și lichideze pe loc partenerul sau partenera. Dar Stelian Roman era singurul care apucase să transforme intenția în faptă. Cu vertebrele cervicale sfărîmate, cu fața mutilată de spaimă, Ileana Dumitru zăcea ca o mare pasăre albă la picioarele soțului ei.

Înnebunit, Stelian Roman își privea mîinile. La fel de consternați, ceilalți priveau fără a se putea smulge din pozițiile în care surprinseseră și în care fuseseră surprinși de scenă. Primul se dezmetici reporterul. Cu un aer vinovat își părăsi vîsla într-un colț, se apropie de dictafon clătinîndu-se, apăsă o clapă albastră și rosti cu o precipitare ușor de înțeles: **„Către Centrul Mondial de Intervenții Medicale, urgent: în zona orașului Corabia, parcul natural Oltenia, unei femei tinere i-a fost zdrobit capul cu un corp dur. Robotul va transmite coordonatele exacte ale locului. Urgența zero. Profesor Germain Comte."**

Nu mai așteptă confirmarea. Însoțit de femeia cu care venise, părăsi imediat încăperea. Ceilalți procedară la fel. Nu mai aveau de ce să aștepte. Oricum, nu o puteau ajuta pe Ileana decît lăsînd echipelor de intervenție posibilitatea de a-și face datoria în liniște.

Ultimul, cu mișcări de somnambul, ieși Stelian Roman. Camera rămase așa cum o găsise Petrache Petrescu, la douăzeci de minute după fapte.

Capitolul VI

Enigma persistă

— Repetă integral emisia! ordonă robotului inspectorul regional.

Mai privi o dată, concentrat.

Ceru să fie analizată forța hipnotică și influența ochilor pe care, doar o clipă, îi apropiase de peretele verzui peștele acela imens.

OCHII ACELUI PEȘTE NU AU FORȚĂ HIPNOTICĂ. NU POT INFLUENȚA OMUL. AM TERMINAT RĂSPUNSUL. V.T. 16 — ROBOT MEDIC.

Nemulțumit de răspuns și din ce în ce mai contrariat, Petrache Petrescu ascultă iarăși banda cu declarațiile martorilor.

Acestea prezentau imensa ciudățenie de a concorda asupra faptului că Stelian Roman își ucisese soția, dar de a diferi de la persoană la persoană în ce privește arma folosită.

1. A ucis-o izbind-o în cap cu o vîslă — spunea Germain Comte.

2. I-a înfipt în ureche un ac lung, folosit la prinderea părului, afirma Atena Deleanu.

3. I-a aplicat în ceafă o lovitură de karate — Venera Dragu.

4. A izbit-o cu o linie groasă, de ebonită — zicea Diana Moltke.

5. Ileana a fost sugrumată de soţul ei cu un lanţ confecţionat dintr-o algă — declara Linda Altonen.

6. Stelian Roman şi-a izbit soţia cu pumnul în tîmplă. În pumn ţinea un obiect greu, cred că o bilă de plumb pentru lest — declara Pavel Dragu.

7. A injectat în ea o doză de substanţă chimică otrăvitoare — Matei Deleanu.

8. Arbaleta pentru vînătoare subacvatică avea o singură săgeată, cea cu care Stelian Roman şi-a ucis soţia, străpungîndu-i pieptul — Daniel Miroiu.

9. Mi-am ucis soţia strîngînd-o cu putere de gît, cu ambele mîini — afirma autorul faptei. Ceea ce spuneau, dealtfel, şi roboţii.

Privind pentru a treia oară tot filmul, Petrache Petrescu remarcă coincidenţa perfectă între obiectele ţinute în mînă sau atitudinile martorilor în clipa crimei şi mijlocul de săvîrşire a faptei pe care fiecare îl indicase.

Capitolul VII

Un manuscris din secolul XIX

— **Întrebare**: Ce obiect a oferit compozitorul Pavel Dragu Ilenei Dumitru. Precizează conţinutul şi dimensiunile. Terminat întrebarea.

— **Răspuns**: Compozitorul Pavel Dragu a oferit în dar Ilenei Dumitru o bandă de magnetofon. Nu am elemente pentru a cunoaşte conţinutul. Lungimea benzii — 148 metri. Diametrul rolei — 19 cm. Culoarea roz. Propun legătura cu compozitorul pentru determinarea conţinutului. Am terminat răspunsul. Robot şef.

— **Dispoziţie**: Fă-mi legătura video cu compozitorul Pavel Dragu. Imediat. Am terminat dispoziţia.

Petrache Petrescu se lansase în treburile rutiniere, cunoscute de cînd lumea tuturor detectivilor. Verificase datele existente. Eliminase, cu nepreţuitul ajutor al roboţilor, aproape toate punctele neclare.

După părerea lui, enigma se redusese acum la trei întrebări: 1) **Ce a provocat acea stare de încordare cumplită în rîndul celor zece oameni prezenţi în vila subacvatică a lui Stelian Roman?** 2) **Ce element a putut îndemna spre agresivitate maximă — şi încă asupra omului îndrăgit — nişte oameni normali, neafectaţi vreodată de boala agresiunii?** şi 3) **Ce a făcut ca, la un minut după ce Ileana se prăbuşise sugrumată, toţi să-şi şteargă din memorie propria atitudine, propria încordare, reţinînd doar obiectul**

cu care se săvîrşise crima, şi acela în mod eronat (adică obiectul cu care ei înşişi ar fi ucis)?

Aceste „ce"-uri nu erau, se dovedise, nici aplauzele cu esenţe de parfum, nici combinaţia răcoritoare servită de gazdă, nici ochii fosforescenţi ai peştelui care privise în încăpere.

Să fi incitat la asemenea atitudini tocmai dansul subacvatic al Ilenei? Atunci de ce şi-a făcut efectul atît de tîrziu? Şi, mai ales, de ce nu a fost influenţat de acest dans el însuşi, Petrache Petrescu, atît de receptiv şi de permeabil la tot ce înseamnă artă? Dimpotrivă, privind unduirile graţioasei sirene, a fost cuprins de o adîncă linişte, de un calm olimpian, cum numai unele, atît de puţine pasaje din acel clasic al Terrei, Enescu, mai pot instaura în sufletele sensibile.

Rămînea obiectul dăruit de compozitor Ilenei Dumitru. O bandă de magnetofon. Şi ce poate cuprinde o bandă de magnetofon dăruită de un compozitor decît muzică?

Muzică, desigur. Dar din relativ vasta lui cultură muzicală Petrache Petrescu nu putea desprinde nimic asemănător. Niciodată muzica nu împinsese oamenii la rău. Le răscolea, e adevărat, uneori, sentimentele. Îi făcea să fie trişti sau veseli. Le crea ritmuri sau le susţinea pe cele existente. Dar nicicînd oamenii nu deveniseră agresivi datorită muzicii. Cel puţin aşa ştia el.

— Am obţinut legătura video cu Hotelul Pelicanilor din Babadag. La aparat compozitorul Pavel Dragu. Am terminat. Robot şef.

— V.O.!, Pavel Dragu! Sînt inspectorul zonal pentru fapte antisociale Petrache Petrescu. Prescurtat P.P. Am citit declaraţia dumitale în legătură cu Ileana Dumitru şi Stelian Roman. Am nevoie de amănunte.

— V.O.!, P.P. Ascult întrebările.

— Unu. Ce cuprindea banda pe care i-ai oferit-o Ilenei Dumitru?

— Un text de muzică clasică pe care l-am descoperit în fundul arhivei, răscolind muzeul naţional din Cernavodă.

— Ce fel de muzică?

— Am spus. Clasică. Este vorba de o fugă, dacă ştii ce este aceea, răspunse, maliţios, compozitorul.

— Întîmplător, ştiu, răspunse Petrache Petrescu fără să se supere. Aştept date asupra manuscrisului respectiv.

— Manuscrisul este original. El datează din anul 1824 şi aparţine unui cunoscut violonist din acele vremuri, Nicollo Paganini din Italia. Este scris cu vechea notaţie muzicală.

— Ai ascultat muzica?

— Nu, P.P. Am dat manuscrisul spre restaurare şi înregistrare sonoră celor doi roboţi principali pe care îi am de la Uniunea artiştilor cosmici. Din păcate, în clipa în care au terminat de interpretat şi de înregistrat opusul, s-a produs un scurtcircuit şi roboţii s-au defectat unul pe celălalt, încălcînd programarea. Mă grăbeam, aşa că am luat banda, am pus-o în casetă şi am plecat spre Corabia, unde eram aşteptaţi. Eu şi a mea *.

* A mea = termen arhaic, cu sens posesiv, întrebuinţat încă pe atunci în relaţiile de dragoste dintre oameni, deşi era demult desuet.

— Spune-mi, ce senzații ți-a oferit ascultarea muzicii ?

— Nu știu sigur dacă am ascultat-o. Îmi amintesc că, înainte de uciderea Ilenei, magnetofonul lui Roman începuse o temă clasică, pare-mi-se chiar o fugă. S-ar putea ca înaintea casetei aduse de mine să fi fost folosită o alta.

— Spune-mi, ce ambalaj avea banda ?

— O casetă de culoare roz.

— Atunci asta este. Mai ai manuscrisul ?

— Da. Din fericire a scăpat de acțiunea distrugătoare a celor doi roboți reustauratori.

— În cît timp poți veni la Corabia ?

— E neapărată nevoie ?

— Da. Te aștept împreună cu manuscrisul lui Paganini. Dacă ai cumva și istoricul lui, am nevoie și de asta.

— Îl am. Roboții au apucat să-i facă un scurt istoric. Voi sosi în 40 de minute. V.O.

— V.O....

Capitolul VIII

Din nou sub apă

Petrache Petrescu își chemă prin radio aerobuzul. Dădu ochi și cu frumoasa venusiană Xe 8, care mai avea două ore de carantină. Îi făgădui că o va aștepta ca să bea împreună un suc de roșii la barajul de lîngă orașul Rîmnic. Ceru Centrului de repartizare a mijloacelor mecanice un robot restaurator muzical și un robot interpret.

— B 14 și 14 B, o pereche care lucrează demult împreună și se înțeleg la perfecție, vor fi acolo în opt minute. Robot dispecer K.A.P. — 121.

Peste exact opt minute, împreună cu cei doi roboți care își cam dădeau aere de artiști din alte vremuri (unul era exagerat de neîngrijit, siguranțele îi atîrnau ca niște lațe pe umeri). Petrache Petrescu părăsea Caracalul. Din aerobuz orașul se zărea tot mai mic, întîi ca o grădină, apoi ca un strat cu flori, apoi ca o uriașă garoafă sîngerie.

Cu această imagine. Petrache Petrescu ateriză pe malul Dunării. Peste un sfert de oră cobora, împreună cu Pavel Dragu, în încăperea subacvatică

Capitolul IX

Accidentul

Lipsea numai trupul înghețat prematur al balerinei cosmice. Camera își păstrase, în rest, înfățișarea din noaptea dramei.

— Facem o baie ? întrebă compozitorul privind masa lichidă care îi învăluia în celula lor de cristal.

— După. Unde e manuscisul?

— Poftim. Aici e istoricul. L-am citit abia acum, adăugă, vinovat, compozitorul. Altfel n-aş fi dăruit aşa ceva celor mai buni prieteni ai mei.

— De ce, P.D.?

— Citeşte-l. Între timp, eu am să pregătesc roboţii pentru interpretare. Probabil că vrei să asculţi şi tu muzica.

— Desigur. Dar să citesc mai întîi istoricul.

Şi Petrache Petrescu instală banda cu date în robotul video. Pe ecranul îngust se perindă o poveste sîngeroasă.

„Acest ópus a fost creat în 1824 de compozitorul şi violonistul italian Nicollo Paganini. A aparţinut lui Giovanni Mosca, viconte de Padua, care a fost executat pentru uciderea soţiei sale iubite la 19 mai 1827.

Apoi lui Andrea Mosca, fiul său, care a murit în exil, în Grecia, unde fugise pentru a scăpa de pedeapsa pentru asasinarea bestială a amantei sale, Francesca. În 1880, prin moştenire, manuscrisul a revenit ducesei Javorska din Lublin, Polonia. Pentru că şi-a ucis cu sălbăticie copilul unic, ducesa a fost internată într-un azil de nebuni unde a decedat în 1887. Un nepot al ei, boierul Cepolschi din Vaslui (România) a păstrat opusul pînă în 1904, cînd a fost interpretat la o sindrofie. Mai mulţi boieri beţi, foarte buni amici, s-au încăierat şi unsprezece persoane au fost ucise, între ele şi boierul Cepolschi. Următorul proprietar — industriaşul român Eftatiades l-a lăsat — fără a-l fi oferit spre interpretare — fiului său, care a fost găsit străpuns de un pumnal într-o vilă de lîngă Braşov; alături de el se afla o vioară şi acest manuscris. Logodnica sa, Maria Calotescu, bănuită de crimă, a dispărut fără urme. Manuscrisul a fost apoi preluat de stat, pus la arhivă şi uitat pînă acum."

Ce zici? Dramatică potecă au străbătut aceste zece file. Şi compozitorul îi arătă lui Petrache Petrescu o mapă în care se zăreau foile îngălbenite, acoperite de note încîrligate, lăsate moştenire lumii de acel virtuos din vechime numit Paganini.

— Dar să-l ascultăm, P.P. S-ar putea să găsim explicaţia.

— Oricum, banda dăruită de tine, după cum vezi, s-a distrus cînd Stelian Roman s-a repezit la Ileana. Să folosim serviciile acestor doi amici. Întrebare: B. 14 şi 14 B., sînteţi gata să descifraţi şi să interpretaţi acest manuscris?

— Răspuns: Da. Am terminat răspunsul. Roboţii autonomi B. 14 şi 14 B.

Pavel Dragu aşeză manuscrisul pe pupitrul lui B. 14. Cei doi roboţi se pipăiră cu antenele lor multicolore.

Un deget metalic răsuci prima filă a manuscrisului.

...Petrache Petrescu asculta, parcă fascinat. Mai găsi puterea să privească spre Pavel Dragu, care fusese cuprins de un tremur ciudat. Mai întîi, o romantică poveste de iubire se revărsa din instrumentele roboţilor. Apoi, dintr-o dată...

Sunetele emise de robotul interpret fîlfîiau straniu prin încăperea de sticlă, se izbeau de obiecte şi reveneau, ciocnindu-se de notele următoare. O senzaţie de nemulţumire profundă puse stăpînire pe Petrache Petrescu.

Crispat, compozitorul ascula la rîndul lui captivanta agresiune sonoră. Petrache Petrescu își auzi inima bătînd, așa cum n-o auzise la cele mai periculoase aterizări pe planetele necunoscute din Cosmos. O mare primejdie îl înconjurase, i se răsucea, sugrumîndu-l, în jurul trupului, îi încețoșa mintea. Imaginea frumoasei venusiene îi apăru dintr-o dată pe retină. Ah, fiara asta de femeie care i-a batjocorit demnitatea și timpul, care stă acum liniștită acolo, în carantina ei, căreia nu-i pasă de viața și necazurile lui nici cît negru sub unghie! Ce păcat că pistoletul gama * nu bate pînă la Corabia, ar învăța-o el să se poarte cu un bărbat de pe pămînt!

Clac! Pff! Pfum! Trosc!

Clinchete neplăcute îi izbiră auzul. Privi la Pavel Dragu care era aproape leșinat, cu pumnii strînși, cu buzele încleștate. Ce fel de muzică o mai fi și asta? gîndi, căutînd să se dezmeticească, inspectorul teritorial.

În încăpere se răspîndi un fum înecăcios.

Petrache Petrescu, tușind îngrozitor, încercă să ajungă la ventilatorul de rezervă. Izbuti. Îl trase lîngă sursa de aer și pe compozitorul Dragu.

Apoi încercă să găsească sursa fumului.

Ajunse tocmai la timp ca să smulgă dintre cei doi roboți, încrîncenați într-o distrugătoare îmbrățișare metalică, filele îngălbenite ale manuscrisului lui Paganini. Și, firește, porni să sufle din răsputeri ca să destrame flacăra ce începuse să roadă unul dintre colțurile hîrtiei.

Dar ce miracol, ce taină străveche ascund aceste foi aproape distruse?

Sus, lîngă titlu și semnătură, pe galbenul hîrtiei se iviră niște semne ciudate.

„Cerneală simpatică!" își aminti P.P. lecțiile de istorie a poliției și infracțiunii. Se întoarse spre compozitor să-i comunice descoperirea. Dar lumina se stinse pe neașteptate și un șuvoi de apă năvăli în încăpere. Istovit, Petrache Petrescu, își pierdu cunoștința.

EPILOG

Cei doi pacienți se priveau zîmbind.

— Am avut noroc, P.P.! Era gata să fim ultimele victime ale acestui manuscris blestemat. Mai bine îl lăsam să putrezească la Cernavodă.

— Ba mai bine că l-ai descoperit. Cine știe ce drame ar mai fi provocat. Îți dai seama ce forță are muzica aceasta, dacă influențează pînă și simțirea unor forme de organizare inferioară, cum sînt roboții?

*** Cosmonauții și inspectorii pentru combaterea faptelor antisociale erau singurii care mai aveau dreptul să poarte arme, dar numai cînd erau în misiune.**

— De fapt, ce scria pe hîrtiile acelea care au ars ?

— N-au ars. Am reușit să le sting. Mai greu a fost să se înlăture efectele apei. După ce ne-au salvat, mi-au scos manuscrisul din buzunarul în care îl vîrîsem cu ultimul gest, aproape inconștient. Cînd m-am trezit le-am spus despre ce e vorba. Acum o oră am primit textul descifrat.

— Îl ai ?

— Poftim. Eu am de vorbit cu cineva. Și conectînd aparatul video la Centrul de pictură intergalactic din Tușnad, P.P. începu o discuție intimă cu frumoasa lui venusiană. Nu-l mai interesa nimic altceva.

Ridicîndu-se într-un cot, Pavel Dragu introduse banda îngustă în aparatul de reprodus. Pe ecranul minuscul apărură cîteva rînduri de litere. Compozitorul citi :

„Eu, Nicollo Paganini, violonist și compozitor italian, am făcut o mare, uriașă descoperire. Am aflat ce legătură este între sunete și simțămintele oamenilor, știu cum să îmbin notele în așa fel încît să provoc cele mai diferite sentimente.

Boala necruțătoare de care sufăr și singurătatea pe care o datorez blestemaților iezuiți, teama că de această descoperire ar putea profita cei răi care sînt, oh !, atît de mulți, îmi impun să mă opresc aici. Sînt sigur că, încăput pe mîna unor oameni de bine, codul sunetelor ar putea aduce în lume liniște, pace, fericire. Am aproape certitudinea că multe, foarte multe boli ale trupului și mai ales ale sufletului pot fi vindecate prin muzică.

Ceea ce izbutește întîmplător și doar pentru o clipă cîte un geniu al artei mele trebuie să stea la îndemîna oamenilor, să fie unealta de lucru a medicului sau a profesorului. Iată de ce mă simt îndurerat să constat că oamenii timpului meu nu sînt capabili să folosească pentru binele lor legile muzicii. Ei, care mi-au făcut atîta rău, care sînt încă dominați de simțiri animalice, nu sînt demni, nu merită această descoperire. De aceea o închin și o las celor ce vor veni, acelora care, într-un viitor pe care îl doresc cît mai aproape, vor fi cu adevărat oameni.

Crezînd în ei și în înțelegerea lor, iată, notez mai jos codul sonor al liniștei, al iubirii, al prieteniei, al neagresiunii, grupele de sunete care pot potoli foamea, care pot mări sau micșora numărul de bătăi ale inimii, care pot stîrni rîsul sau pot provoca somnul.

În ce privește notele scrise cu litere vizibile pentru toată lumea, ele conțin codul muzical al furiei sau, mai bine zis, un „spectru" al lui.

Aici, în aceste note sînt ascunse sunetele care ne fac să ne pierdem mințile și să-i urîm cu disperare pe oamenii care ne sînt mai dragi, pe cei pe care pînă atunci i-am iubit. Interpretînd singur, fără martori, acest opus, am leșinat de furie și de ură.

Dăruiesc această partitură unui om care, cu zîmbetul pe buze, mi-a făcut cele mai mari rele, m-a umilit și m-a lovit, aducîndu-mi numai nenorocire. Fie ca el, urmașii și urmașii urmașilor săi să sufere la fel ascultînd muzica pe care le-a oferit-o nedreptățitul și nefericitul maestru al viorii, signor Nicollo Paganini..."

Rachetoplanul bîzîia abia auzit, survolînd desenul albastru al Mării Caspice. Petrache Petrescu, avansat de curînd şef al Centrului naţional pentru probleme de disciplină, se lăfăia în fotoliul său din unde, acordînd o atenţie minimă peisajului pe care îl cunoştea încă din excursiile făcute la grădiniţă. Principala lui preocupare era privirea drăgăstoasă a pictoriţei de pe Venus, care îşi prelungise şederea pe Terra doar ca să-l aştepte pînă cînd medicii îi vor da mult rîvnitul „bun de viaţă" *.

Poate de aceea, cu gîndurile la grădinile de meri de la poalele Altaiului, unde se stabilise pentru o vreme venusiana, P.P. nu observă perechea sobră şi distinsă de pe canapeaua alăturată. Abia la aterizare una dintre figurile vecinilor i se păru cunoscută şi detectivul tresări violent. Nu cumva...

— Ba da, eu sînt, chiar eu! rîse bărbatul cel înalt şi suplu, ţinînd tandru pe după umeri femeia aceea superbă.

— Stelian Roman! făcu uluit detectivul.

— Da, eu însumi. Îţi prezint pe soţia mea, balerina Ileana Dumitru.

— Bine, dar...

— Nici un dar, hohoti vesel arheologul. Este chiar ea şi nu o plăsmuire de pe enigmatica Solaris**. Stimulat de durere, dornic să înlătur efectele groaznice ale clipei mele de nebunie, am pus pe roate o idee mai veche, de pe cînd buchiseam în Academia din Tomis. M-a ajutat mult şi Matei Deleanu. Este vorba de un reanimator de mare putere, pe bază de curenţi cerebrali, dar care poate fi pus în mişcare numai şi numai de omul care a ţinut cel mai mult la vremelnicul dispărut. Dar să nu intrăm acum în detalii tehnice...

Petrache Petrescu uitase pur şi simplu că politeţea îl obligă să spună ceva, acolo, cîteva vorbe. Privea uluit la frumoasa balerină, al cărei cadavru, răstignit în camera de sticlă de sub Dunăre, îi stăruia încă pe retină.

Înţelegîndu-l, cei doi îi făcură un semn amical de despărţire şi, parcă plutind fericiţi, se îndreptară spre rachetoplanul de Jawa.

„E vie! E vie! Hm,mhrr, nici să mori nu mai poţi în ziua de azi!" repeta încă în neştire detectivul atunci cînd Xe-8, păşind desculţă prin iarbă, îl întîmpină la liziera codrului de pin.

Şi, uitînd brusc de toate ciudăţeniile ultimelor luni, şeful Centrului naţional pentru probleme de disciplină socială privi în vale, spre merii care înfloreau pentru a patra oară în anul acela.

Se întrebă, nu fără emoţii, cum naiba se sărută o venusiană...

---

* Bun de viaţă — formulă medicală prin care se certifica deplina însănătoşire a unui pacient.

** Solaris — planetă imaginară despre care se vorbeşte într-o carte de anticipaţie ce făcuse vîlvă în secolele XIX—XXII.

Science-fiction-ul – compromis între fantastic și știință?

de **ANA-BARBARA REBEGEA**

Science-fiction și fantastic — variante ale aceleiași concepții artistice

Ultimul volum al cunoscutului scriitor clujean **Leonida Neamțu** «Blondul împotriva umbrei sale» [1] — este o culegere de nuvele și schițe cu profil divers, de la povestirea polițistă la meditația filozofică și la textul de umor absurd. Fantasticul străbate aceste ipostaze literare, uneori asociat, alteori nediferențiat de științifico-fantastic, cam în maniera în care proceda Vladimir Colin în «Un pește invizibil» sau «Viitorul al doilea» ori, ca să recurg și la autori străini, în maniera în care erau alcătuite volumele «Moartea și busola» de Jorge Luis Borges, «Monstrul Colombre» de Dino Buzzatti, «Planeta cu șapte măști» de Gérard Klein etc. Relev acest fapt, întrucît el mi se pare semnificativ pentru modul cum privesc relația între fantastic și science-fiction autorii înșiși și, de asemenea, întrucît socot că e un merit al Editurii „Albatros“ de a fi promovat și la noi acest tip de ediții.

Povestirile se pot împărți, tematic, în mai multe grupe distincte. Astfel, paradoxurile temporale apar în «Fotografii, stampe, călătorii», unde este lansată ipoteza posibilității ca la întoarcerea dintr-un voiaj cosmic astronauții să ajungă într-un timp *anterior* plecării lor în cursă. De asemenea în povestirea «Miraje pe Mările Sudului», unde apare o contaminare cu o idee a lui Lovecraft : „Lovecraft își imaginează timpul ca o pură iluzie. Nimic nu se succede, totul există dinainte, numai planul existenței noastre operează, într-o simultaneitate de forme împietrite, secțiuni diferite, ca prin pînzele unui con, obținînd curbe variabile.“ [2] Căpitanul de marină Inglesias descoperă că nava lui, despre care se credea că dispăruse, a pătruns, de fapt, într-un sector a cărui existență se desfășoară în alt timp : „In largul golfului... (este) o zonă. Nu e fixă. Are un fel de mișcare de girație, însă pentru acel timp mișcarea de girație e cu totul altceva decît pentru timpul nostru. *Pre-*

[1] Editura *Albatros*, 1973.
[2] Ovid Crohmălniceanu, op. cit.

zentul acelei zone e cu ceva mai mult de o secundă în fața prezentului nostru..."

«O ipoteză absurdă», «Raport final» și «Riscurile meseriei» vorbesc despre imposibilitatea descoperirii și înțelegerii dintre lumile cosmice, din pricina orizontului îngust al cunoștințelor lor, intoleranței manifestate de știință față de ipotezele ce contravin datelor unanim acceptate. Ceea ce Stanislaw Lem dezbătea, în tonalitate tragică, în «Solaris», Leonida Neamțu preface în obiect de ironie amară, prizonier în fond, al aceluiași sentiment de neputință, dar și revoltat în fața prejudecăților care ne plafonează.

Pe de altă parte, povestirile fantastice «Ultima aventură și visul etern» și «Turnurile» sînt o imagine, după mine, a nevoii de absolut a omului, ca și a zădărniciei încercărilor lui de a-l atinge. Absolutul, privit ca un miraj inaccesibil, se refuză eroilor nu pentru că strădaniile acestora n-ar fi pe măsura țelului propus (în cea dintîi schiță, eroul își sacrifică cei mai frumoși ani ai vieții pentru a descifra harta care îl va duce la tezaurul scufundat, iar în a doua mai multe generații ale unei familii scotocesc după un vestit zăcămînt diamantifer), ci pentru că forțe obscure, neomenești, veghează la integritatea comorilor. Este, cred, și un avertisment implicit adresat celor care se irosesc în căutarea unor împliniri deșarte, fiindcă în «Turnurile» eroul descoperă diamantele mult rîvnite, dar, din întîmplare, cade pradă mușcăturii viperelor, în vreme ce alerga spre siluetele unor turnuri iluzorii, a căror găsire devenise tot sensul existenței lui.

Din nefericire, fiind nevoită să rezum cît mai concis posibil ideile acestor povestiri, le grupez după criterii nu prea stricte și le sărăcesc de conținut, ceea ce duce la o nemeritată expediere a valențelor lor ideatice și literare. Cu un sentiment de stingherealâ rezerv doar cîteva cuvinte meditațiilor filozofice «Marmura și nisipul» și «Zăpezile de la capătul firului», două sinteze poetice asupra nașterii și pieirii civilizațiilor într-o continuă mișcare de maree, dincolo de care rămîne însă, ca ultimă esență, omul — neîntrerupt creator al valorilor.

Povestirile sînt mai numeroase și nu am la dispoziție spațiu pentru analiza tuturora. Printre altele, pentru cele de factură polițistă, nelipsite nici ele de elemente fantastice, mai cu seamă scurtele istorioare «Un western aproape clasic» și «Roman detectiv (clasic) în două volume», care pun, într-un mod inedit, vechea problemă a identității între structura de gîndire a criminalului și cea a detectivului.

Important, consider în final, este că talentatul autor al povestirilor aduce, programatic sau nu, o nouă dovadă că dacă, așa cum într-un mai vechi articol sublinia Sanda Radian [3]; „«veridicitatea», plauzibilitatea în prezentarea fantasticului, extraordinarului sînt caracteristici esențiale" în science-fiction, prin acest fapt fantasticul nu se anulează de la sine, ci din contra, poate deveni cu atît mai tulburător. Dacă aptitudinile autorului o permit, firește.

Aptitudinile lui Leonida Neamțu o permit.

---

[3] „Demonul, drama și fericirea cunoașterii". *Viața Românească*, nr. 7/1966.

Fantezii de centaur

Salve, Lucretius!

de **MAXIMIN TRACUL**

Pe maestrul Carus, cunoscut mai degrabă prin prenumele pe care l-a făcut celebru, îl întîlneşti dacă dai ocol bustului înverzit de vreme al lui Epicur. În umbra răcoroasă a aceluia, adăpostindu-se astfel de canicula mediteraneeană, latinul îşi transcrie versurile cu o pană ţinută oricînd la îndemînă, în dosul urechii, sub cununa de laur. „Ştii — zice Lucretius, arătînd bustul — sînt fericit să-l copiez, nu cutez a-l depăşi, e prea mare !" Iar recunoaşterea aceasta exprimă nu atît modestie, cît un real complex de inferioritate faţă de acela pe care îl numise cîndva, cam retoric : „a Greciei podoabă", promiţîndu-şi să nu se abandoneze tihnei şi odihnei pînă ce n-avea să-i traducă sistemul de fizică într-o amplă poemă.

Dacă ai răbdare să-l asculţi, maestrul îţi mai face uitate complexele, vorbindu-ţi cu însufleţire despre felul cum vede el naşterea luminilor în cosmogonia poetizată la care trudeşte. „La naiba cu miturile !" izbucneşte uneori, strîmbîndu-şi faţa într-o expresie acră. Şi într-adevăr, sub privirile înciudate ale lui Joe şi ale clanului său olimpian, teoretizează, în ritmul legănat al spuitorului de versuri, despre nişte corpusculi indivizibili şi indestructibili,

proveniți din universuri degradate și predispuși la compunerea altora, într-o inspirată dialectică a transformării. Atomii aceștia ar parcurge vidul prin căderea cauzată de propria lor greutate, pe o direcție ușor deviată de la verticală. Firește, căderea îi conduce spre aglomerări, susține Lucretius, născîndu-se astfel materia condensată, cu corpurile ei însuflețite și neînsuflețite. Parcă recunoști ceva din Democrit, dar cadențele largi, îndelung repetate, te fac să uiți de faptul că ți se explică riguros un sistem de fizică și te crezi intrat într-un spațiu primordial, unde materia încearcă un colosal efort de realcătuire. Fierberea haotică? Nu, mai degrabă o disciplinare severă a substanței, fără ca prin aceasta spectacolul imaginat să-și piardă din proporții, nici din puterea de seducție exercitată asupra aceluia care-l urmărește pe fundul minții.

Maestrul e convins că formarea planetei trebuie să urmeze o anumită ordine, prioritate avînd atomii grei, din care se încheagă pămîntul. Apa, focul, eterul vor avea la bază, ca în mai toate bunele teorii ale timpului, atomi din ce în ce mai ușori și mai netezi. Ajunși în nucleul imens, încă nediferențiat, aceștia vor fi eliminați prin presiune, ca dintr-un burete care se contractă, țîșnind afară în ordinea inversă a greutății lor. O implozie și o explozie stelară, văzute cu ochiul ușor și miop al Antichității, care adună sub aceeași retină intuiții surprinzătoare și reprezentări naiv-mecaniciste ale fenomenelor originare.

Epopeea cosmogonică va continua cu expulzarea corpurilor astrale (soare, lună), despre care maestrul știe *și e gata să jure că sînt niște sfere relativ dense, mișcate prin spațiul aerian între cer și pămînt. Așa că nu-ți mai rămîne altceva de făcut decît să meditezi cu îngăduință la neajutorata știință a epocii, stăpînă abia pe cîteva metode de cercetare, și acelea inoperante în cazul unor fenomene mai greu de descîlcit. Sprijinindu-se de soclul lui Epicur (în partea cu umbră), Lucretius zîmbește superior atunci*

cînd, cu gîndul fugit la niște inamici bănuiți, neagă fără drept de apel existența gravitației universale. Și uite că atunci, intrînd în jocul maestrului, iei și tu în derîdere teoria antipozilor, care tot de la inamicii contestați pleacă. Îl aprobi pe Lucretius, ca să nu-i strici discursul, deși observi cum, de la o vreme, cununa de laur i-a cam alunecat pe ceafă și stă strîmbă. Dar de ce să nu te prefaci uimit, fie și numai pentru cîteva clipe, de nerușinarea cu care unii afirmă că la antipozi („Ce antipozi, de unde pînă unde antipozi?" exclami într-un bine regizat acces de revoltă) ar exista ființe care merg cu capul în jos, fără să se prăbușească în genunea cerească de sub ei. Chiar așa: cum să nu se prăbușească, din moment ce maestrul nu admite atracția universală? Ascultîndu-l, începi să te întrebi dacă nu cumva catastrofa aceea, în eventualitatea că încă nu s-a produs, se va produce de acum înainte. Dar n-ai răgaz să duci cugetarea pînă la capăt, că maestrul insistă să-ți citească rolul versificat al unei surprinzătoare și profetice meditații despre căderea corpurilor în vid. Și dacă nu mai apucă s-o facă, asta e din pricina faptului că, în timp ce-și potrivește răsuflarea pe dimensiunile cadențate ale versului clasic, dispare treptat într-un sul de papirus cu literele prăfuite, de milenii, frumos: De rerum natura.

Cronică fantastică a șahului

de ADRIAN ROGOZ-EMANUEL REICHER

Portretul-robot al celui care l-a învins pe Fischer (I)

Stabilirea unei ierarhii obiective a eroilor ce au dominat în decursul istoriei scena eşichierului va deveni o problemă solubilă doar atunci cînd vom putea să furnizăm unui computer toate criteriile necesare determinării priorităţilor. Dificultăţile scad vertiginos dacă ne propunem să desemnăm pe acela care a stîrnit cea mai mare vîlvă. Numele acestuia este incontestabil Robert James Fischer. Faima de scandal planetar a unui jucător altminteri cu excepţionale însuşiri a suscitat o nemaipomenită risipă de calificative, multe dintre ele frizînd naiv absolutul.

De fapt, sensul şi dimensiunile celui de al unsprezecelea campion al lumii ne rămîn tăinuite în vălurile viitorului care, clarificînd unele probleme majore, ridicate în faţa fiecărui lider al şahului, va fixa coordonatele parabolei lui R.J.F.

Unde se află punctul maxim al carierei sale ? Momentul cuceririi titlului coincide cu apogeul curbei lui evolutive sau abia după împlinirea visului său îi vom cunoaşte în toată amploarea geniul ? Nu cumva a atins el un vîrf în timpul memorabilelor meciuri ale candidaţilor şi era în declin încă de pe atunci cînd l-a învins pe Spasski ? Poate că nu va mai juca deloc (să ne amintim de ciudăţeniile unor stele ale firmamentului american : Morphy, Fine) sau, dimpotrivă, asemenea lui Tal, îşi va ului adversarii prin reveniri spectaculoase după ce-şi va pierde coroana...

Deocamdată sîntem doar în domeniul supoziţiilor, iar viitorul are forţa de a introduce acel parametru în stare să facă viabilă oricare dintre ele. Totuşi există şi anumite condiţii obiective, datorită cărora unele linii de dezvoltare se vor realiza cu o mai mare probabilitate decît altele. Or, tocmai în această privinţă tabloul periodic al stilurilor * ne poate fi de folos. Şi, reciproc, trebuie să declarăm deschis : socotim că acest ultim episod („fantastic") al cronicii şahului are, de fapt, rolul unui test al validităţii tabloului periodic. Atunci cînd adevăratul învingător al lui Fischer va fi cunoscut de toţi, se va putea stabili în ce măsură trăsăturile lui stilistice esenţiale coincid cu acelea induse de noi, pe baza unor legităţi pe care le-am presupus că ar exista în dezvoltarea şahului.

---

* Vezi Colecţia numărul 464.

Tentația anticipării, existentă de-a lungul întregii aventuri umane, ne încearcă și pe noi să deslușim în semnele trecutului și în ale unui prezent tulbure chipul încă de negură al învingătorului lui Fischer. Chiar dacă el figurează de pe acum în diagramele oficiale și i se cunoaște structura șahistă, numele lui este mai puțin important deoarece precumpănitoare vor fi acele laturi ce s-au dezvoltat **după** instaurarea domniei lui R.J.F. Asimilarea creației fischeriene, încorporarea acesteia în tezaurul de cunoștințe ale eșichierului vor produce mutații nu numai în generațiile ce vor urma, ci și în viziunea contemporanilor, astfel încît dacă, de exemplu, va apărea un spectaculos „Spasski redivivus", realizatorul performanței se va deosebi **structural** de cel ce a fost înfrînt în 1972, după cum însuși Fischer, păstrîndu-și titlul, va fi o variantă net îmbunătățită față de cel de astăzi.

Acum, după încheierea pasionatei călătorii (doar **en passant fantastice**) pe oceanul furtunos al șahului, angajîndu-ne împreună cu Fischer într-un amețitor periplu în spațiile viitorului, vom invoca spiritul de luptă, de artă și știință al celui ce va fi campionul deceniului următor. Prin mijlocirea unor eroi fictivi, vom reliefa, în paginile următoare, trăsăturile plauzibile ale unor mari potrivnici, aleși după criteriile impuse de însuși tabloul stilurilor, din care nici chiar R.J.F. nu poate evada, urmînd ca, după un notoriu procedeu de identificare, să alcătuim un portret-robot al aceluia care va face din actualul „moment Fischer" rampa de lansare spre o nouă culme a eșichierului, culme desigur uimitoare, dar, din fericire, nu cea din urmă.

200 000 de reni pentru un meci

Deși salonul celebrului hotel specializat „Caissa" din Los Angeles era plin pînă la refuz, larma produsă de cei aproape două mii de „fani" ai șahului nu depășea numărul de decibeli impus de normele internaționale. Temîndu-se de reacțiile bizare ale campionului, cei mai mulți comunicau doar prin intermediul radiourilor portative.

Pe măsură ce se apropia ora începerii celor mai ciudate tratative din istoria eșichierului, discuțiile deveneau mai rare, zgomotul de fond al sălii se diminua treptat, marcînd tensiunea celor ce așteptau cu sufletul la gură desfășurarea evenimentului.

Un ropot puternic de aplauze explodă pe neașteptate, anunțînd intrarea lui Robert James Fischer. Imediat ce acesta luă loc în mijlocul avocaților și al consilierilor săi, purtătorul de cuvînt al ilustrului mare maestru se ridică și se adresă auditoriului :

— Doamnelor și domnilor, de cîteva luni ziarele din întreaga lume comentează hotărîrea campionului lumii de a-și pune titlul în joc înaintea termenului fixat de Federația internațională. S-au lansat nenumărate supoziții, născocindu-se cele mai fanteziste variante. Tocmai pentru a clarifica definitiv situația a fost convocată această întrunire, în care oricine dorește să devină challenger va putea anunța în fața tuturora ofertele sale, condițiile întîlnirii și, mai ales, onorariul pus la dispoziția noastră. Celor

ce ar considera această licitaţie **sui generis** drept o lezare adusă sistemului oficial, le oferim următoarea explicaţie : din moment ce R.J.F. consideră că va învinge pe oricine îi va sta în faţă, indiferent ce coeficient Elo ar avea — singurele criterii interesante le constituie asigurarea succesului publicitar şi dobîndirea unei burse cît mai mari. În consecinţă, aşteptăm să auzim părerile dumneavoastră.

Cei care se aşteptau la proteste vehemente din partea unor foruri oficiale au fost dezamăgiţi. Ici-colo se creară imediat grupuri în jurul unora dintre aşii epocii, diferiţi bancheri întreprinzători oferind capitalurile necesare avansării unor propuneri.

Un timp se scurse fără să se întîmple nimic. Apoi, din mijlocul asistenţei, se ridică un ins cu totul necunoscut specialiştilor şi care rosti într-o englezească impecabilă :

— Domnule Fischer, mă numesc Knut Borg şi asigur un fond de un milion de dolari în următoarele condiţii : 70% învingătorului, restul învinsului. În cazul unei egalităţi, întrucît dv. rămîneţi în posesia titlului pe care îl puteţi exploata mai departe, îmi vor reveni mie cele 70%. Încasările şi drepturile pentru televiziune le vom împărţi, bineînţeles în mod egal. Drept garanţie a contractului, vă prezint acceptarea de către „Meat and Horn Corporation" a unei livrări de 200 000 de reni, a căror valoare depăşeşte cu mult suma în discuţie. Sînt gata să încep meciul oricînd şi oriunde. Permiteţi-mi, vă rog, să mă retrag pentru a vă da posibilitatea să studiaţi cu atenţia cuvenită clauzele anunţate. Locuiesc în acest hotel şi voi aştepta 24 de ore răspunsul dv. Vă mulţumesc. La revedere !

Efectul discursului fu asemănător celui al uraganului „Innocenza". Ziariştii dispărură într-o clipă şi luară cu asalt cabinele de transmisie pentru a lansa noutatea. Şocul era cu atît mai mare cu cît noul pretendent era un anonim al lumii eşichierului.

Apărută după numai 50 de minute, ediţia specială se epuiză rapid şi iscă în rîndul majorităţii cititorilor zîmbete înţelegătoare pentru extravagantul multimilionar dornic să plătească oricît evadarea din anonimat.

În aceeaşi zi, o nouă ediţie publica declaraţia lui Fischer : „Deşi ar fi trebuit să aştept şi alte oferte, am acceptat. Acordul meu se datorează numai intenţiei de a descuraja alte exhibiţii ale celor dornici de publicitate prin mijlocirea nobilului nostru sport. Fără nici o pauză, vom juca o zi rundă, o zi partida întreruptă. Fiindu-mi necesare şase victorii, sfătuiesc spectatorii să nu-şi rezerve bilete pentru runda a şaptea".

Cota pariurilor se stabili de la început la 100 : 1, dar puţini erau aceia care se încumetau să arunce un cent pe şansa necunoscutului, deşi meciul egal era dat în favoarea sa.

Cu nu mai puţin de cinci mii de dolari a fost plătită o ştire adusă la cunoştinţa publicului în seara zilei respective ; John Babbler, radiotelegrafistul unei expediţii arctice internaţionale, comunicase următoarele date despre Knut Borg : acesta era fiul unui şef lapon de păstori, proprietari ai unor imense turme de reni, îmbogăţiţi în urma boom-ului produselor naturale ; vorbea curent opt limbi moderne ; absolvise facultăţile de matematică

din Upsala şi Göteborg ; era autorul unei controversate lucrări de doctorat : „Relaţii numerice între infiniturile de grade diferite".

A doua zi dimineaţa, bookmakerii înregistrară cîteva pariuri pe numele lui Knut Borg şi scăzură cota la 80 : 1.

Ziarul „Big Racket" a plătit zece mii de dolari lui George Beard — reprezentantul pentru Arctica al unei firme australiene de aparate electrice de bărbierit —, care pătrunsese în casa noului challenger, descoperind acolo şase încăperi tixite cu publicaţii şahiste şi un computer din generaţia a patra.

Pînă seara cota pariurilor scăzu vertiginos la 15 : 1, şi se fixă acolo. În ediţia de seară, jurnalele publicară articole ale unor mari somităţi care dovedeau negru pe alb că studierea exclusivă a literaturii şahiste, fără practica marilor turnee şi a luptei cu cei mai puternici adversari, nu poate asigura depăşirea unui anumit plafon, total insuficient pentru a face faţă unui jucător de talia campionului lumii.

Prezenţa spectatorilor la prima rundă întrecu aşteptările organizatorilor, care, cu aprobarea lui Fischer, instalară fotolii pînă la 47 cm de scaunul său. Opt puternice reflectoare serveau tot atîtor camere de televiziune gata să surprindă cele mai subtile reacţii ale combatanţilor.

Sosit cu douăzeci de minute înaintea startului, Bobby împărţi cu bunăvoinţă surîsuri, strîngeri de mînă şi autografe, lăsîndu-se cu o îngerească răbdare fotografiat şi filmat de orice amator sau profesionist. Îşi primi partenerul cu bunăvoinţa bunicului ce asistă indulgent la năzdrăvăniile nepoţelului, şi curînd partida începu.

Jucînd cu piesele negre, Fischer alese apărarea Nimzovici, varianta din partida a 5-a a meciului său cu Spasski. Spre surprinderea tuturora, Knut Borg executa mutările rapid, cu faţa impasibilă şi relaxată. Curînd, se văzu că el şi-a ales cea mai bună linie de joc, recomandată chiar de R.J.F. în best-seller-ul său cu titlu amăgitor „Şahul fără lacrimi". Campionul începu să gîndească din ce în ce mai mult, fără să reuşească totuşi ruperea ritmului de metronom al adversarului, care dădea impresia că nu este surprins de nici una dintre magistralele riposte.

Pentru a evita pericolele surprinzătoarei dominări teritoriale pe care o exercita Borg, Fischer blocă poziţia, elaborînd periculoase contraatacuri în eventualitatea unor străpungeri temerare ale rivalului. Dar, pe măsură ce partida avansa, devenea tot mai clar că challengerul nu va risca nimic, organizîndu-se şi el în vederea combaterii oricărei agresiuni. Duelul manevrelor fu lung şi avu drept rezultat o blocare completă a poziţiei. Remiza era inevitabilă, şi, la propunerea astrului american, a şi fost consemnată la mutarea a 50-a.

Senzaţionala ştire făcu într-o clipă ocolul lumii. Achizitorii biletelor pentru runda a şasea, anticipata zi a triumfului fischerian, suferiră o grea decepţie, pierzînd posibilitatea vînzării lor cu suprapreţ. Societăţile de televiziune, care îşi asiguraseră transmisiile numai pentru prima jumătate a întîlnirii, plăteau acum înzecit pentru prelungirea contractului.

Numărul ziariştilor acreditaţi deveni de trei ori mai mare, dar cel al spectatorilor admişi în sală se reduse : fură desfiinţate, la cererea lui R.J.F., primele trei rînduri de fotolii. De asemenea, au fost înlăturate şi două camere de televiziune cu reflectoarele respective.

Runda a doua a confirmat excelenta pregătire teoretică a laponului, care a jucat cu piesele negre o variantă, favorită a lui Fischer, din apărarea siciliană.

Obligat să lupte împotriva propriilor lui sisteme şi prevenit asupra cunoştinţelor lui Borg, campionul pregăti îndelung atacul, dar fu nevoit să amîne mereu declanşarea lui din pricina apărării exacte şi a posibilităţilor de contralovituri pe care le întrevedea. Ceea ce îl uimea era constatarea că i se opuneau idei de joc preconizate de el după nenumărate ore de analize şi pe care le ştia cu totul necunoscute altora. Părea că, avînd un mecanism asemănător de gîndire şi pornind de la aceleaşi structuri, Borg ajunsese la concluzii identice. Situaţia se stabiliză, şi, din încleştarea strategică ce a urmat, a reieşit limpede că cel care calcula mai rapid era reprezentantul Europei septentrionale.

O încercare temerară a campionului de a complica cu orice preţ partida opri răsuflarea milioanelor de telespectatori ; comentatorii pronosticau un duel pe viaţă şi pe moarte, cu un oarecare avantaj însă pentru challenger. Dar, spre uimirea tuturora, acesta nu exploată ocazia ivită, ci găsi o cale de simplificări forţate, după care remiza deveni inevitabilă.

Următoarele partide se desfăşurară după acelaşi tipic : Knut Borg obţinea o poziţie sigură din orice deschidere, utiliza un fantastic bagaj de cunoştinţe pentru a elabora structuri impenetrabile, evita printr-un calcul exact orice cursă, nu se lăsa tentat de nici una dintre posibilităţile de a obţine avantaj pe căi periculoase şi dovedea o tehnică impecabilă a finalurilor. Nici cei mai pătrunzători analişti nu găsiră fisuri în rigoarea construcţiilor sale, de pe înălţimea cărora părea că aşteaptă ocazia unei lovituri sigure, decisive.

Ritmul rapid al rundelor, impus chiar de Fischer prin regulament, şi imposibilitatea de a întrerupe şirul jocurilor au instaurat o stare de tensiune insuportabilă. După zece remize consecutive, campionul riscă necugetat, fu sancţionat prompt, dar reuşi să obţină o jumătate de punct după o lungă apărare, uşurată mult de maniera tehnicistă în care juca Borg. Sub semnul unei delăsări, două runde se încheiară apoi prin egalităţi după numai 15 mutări.

Cota pariurilor scăzu vertiginos la 3 : 1, iar laponul primi 314 scrisori de ameninţare. Grupuri rivale clanului bookmakerilor angajară lupte de stradă soldate cu 27 de grav răniţi şi în oraş se instaură o adevărată stare de asediu.

Constrînşi de pariori, avocaţii lui R.J.F. cerură un minuţios examen medical şi un control tehnic al mobilierului din jurul mesei de joc, pentru a descoperi eventualele instalaţii electronice ascunse, dar nu se găsi nimic.

La runda a 14-a, se produse un veritabil seism : Fischer nu se prezentă şi fu declarat învins. A clacat nervos ? Voia să aban-

doneze ? Era o manevră pentru dezechilibrarea adversarului ? Întreaga omenire aştepta cu nerăbdare urmările acestui act extravagant.

Contralovitura fu neaşteptată : Borg nu se prezentă la jocul următor şi scorul redeveni egal.

Lupta reîncepu cu şi mai multă înverşunare într-o încăpere fără spectatori şi fără camere de televiziune, singurul admis în preajma jucătorilor fiind arbitrul. Nimic nu-l scoase din echilibrul sistemului său defensiv pe matematicianul-şahist constructor al unor teribile metereze, care îi creau o nestrămutată încredere, dar şi o infailibilă conştiinţă a propriilor limite.

Ultimele partide se desfăşurară sub semnul unei totale indiferenţe din partea lui Fischer, care dădea semne vădite că a renunţat la ideea de a cîştiga. Scorul final (12—12) nu schimba deţinătorul titlului, dar producea comutări sensibile în optica generală asupra şahului.

Despre Knut Borg s-a aflat apoi că timp de 15 ani studiase aproape întreaga literatură de specialitate, sistematizată cibernetic. Pe această temelie a elaborat programe de analiză şi de perfecţionare a variantelor, pe care şi le-a însuşit treptat, folosindu-se de cea mai modernă tehnică pentru antrenarea puterii de calcul şi a memoriei.

Problema ridicată de senzaţionala performanţă a dat multe dureri de cap teoreticienilor, incapabili să explice coerent acest fapt singular : chiar fără experienţa marilor competiţii, dar însuşindu-şi tezaurul şahist prin metode cibernetice, o excepţională inteligenţă matematică a putut ţine o clipă în cumpănă geniul lui R.J.F.

Bineînţeles, Knut Borg determină apariţia unor exegeţi care, printr-o avalanşă de studii, îi dovediră că posedă şi alte calităţi ascunse sub mantia tehnicistă şi scorniră chiar legende despre mistuitoarele-i pasiuni din copilărie, legate de sportul minţii. În ciuda nenumăratelor pronosticuri asupra viitoarei activităţi a lui Borg, acesta, satisfăcut de splendida-i reuşită, era ocupat acum pînă peste cap cu documentarea sa în direcţia calculului numeric al proceselor psihologice.

Curînd însă, începu să fie uitat, în centrul preocupărilor ziariştilor din întreaga lume aflîndu-se pregătirile pentru apropiata „licitaţie" de la Los Angeles, care urma să desemneze un al doilea adversar pentru Robert James Fischer, pînă la proxima întîlnire oficială din programul F.I.D.E.

(În numărul viitor :

„CHALLENGER FĂRĂ VOIE")

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

dandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyllu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala!)

465

COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

● APRILIE 1974
PREȚUL 1 LEU
41 007